

FOLK OG LAND

NR. 12 — 15. ÅRGANG

LØRDAG 11. JUNI 1966

LØSSALG 1 KRONE

 Fru Ase Storaeter,
 Revesporet 1 B 11,
 Bekkestua p. 050

SIEGFRIED:

Ristes anti-Hewins-innlegg om okkupasjonens forhistorie

«Historiens dom er sjelden historikernes», sier han

Som vi tidligere har nevnt foreligger nu det vi har kalt anti-Hewinsboken. eller som den kalles «Norway and the second World War», skrevet av herrene Olav Riste, Magne Skodvin og Johs. Andenæs etter oppdrag av Utenriksdepartementet, som gjennom vår utenriksrepresentasjon har sendt den i tusenvis ut over den engelsktalende del av verden. Aldri har det vel vært gjort slik stas på en britisk bok før som når det gjelder Ralph Hewins' «Quisling: Prophet without Honour» og vi skulle derfor også tro at resultatet av UD's overilte aksjon vil bli det motsatte av det tilsiktede. For det er vel rimelig å tro at mange vil føle trang til å lese en bok som har avløst en slik reaksjon fra det offisielle Norges side.

Her hjemme stiller saken seg naturligvis annerledes. De tre forfatteres synspunkter er vel kjente fra en utstrakt skribentvirksomhet. Og de er naturligvis valgt til vervet å forsvare den offisielle norske legende fordi disse synspunkter faller sammen med denne. Boken får vel derfor også av andre

grunner enn dette at den er på engelsk neppe mange norske lesere. Forsåvidt kunne det da være meget som talte for å la den passere uten ytterligere kommentar fra vår side. Men, la oss likevel se nærmere på den lille ansiktslæftning de tre herrer har bevilget seg selv foran et utenlandsk publikum som ikke uten videre sverger til magisterens ord, og som ikke i den grad blir «veiledet» av en ensrettet presse slik som i Norge.

Det er Olav Riste som står oppført som bokens redaktør og som foruten et forord også har skrevet to av bokens avsnit, nemlig «Krigen kommer til Norge» og «Norge i eksil». Det er kanskje grunn til å notere seg at Riste i forordet uttrykkelig slår fast at «— boken er på ingen måte en «offisiell versjon» av historien — det eksisterer for den saks skyld heller ingen slik versjon (!). De tre forfattere er alene og hver for seg ansvarlige for det de har skrevet, og i særdeleshet for de synspunkter og konklusjoner de legger frem.» Så har da UD og resten av de offisielle (og uoffi-

sielle) legendeforsvarere ryggen fri hvis kjensgjerningene blir for overveldende. Enten det nu blir Hewins eller andre som når frem til et bredere publikum med dem enn landssvikoppgjørets norske kritikere har kunnet.

Rett skal ellers være rett: Det er ikke så svært mange bemerkninger hverken vi, eller for den saks skyld Hewins, behøver å gjøre til den fremstilling av den kortvarige norske krigs forhistorie som Riste gir. Når det gjelder de faktiske hendelser faller den såvidt vi kan se nøyaktig sammen med den Hewins har gitt. Det som skiller er vel igrunnen dette at nordmannen Riste er adskillig mere innstillet på å forsvare England når det gjelder skylden for Norges ulykke enn briten Hewins er. Men dette er jo en typisk norsk reaksjon. De engelskgale her er som kjent mere britiske enn britene selv. Ellers har som kjent også Britannia sin offisielle historiskriver når det gjelder felttoget i Norge og dets forhistorie. Vi sikter til Derry, mannen som nylig anmeldte den bok vi her skriver om i AFTENPOSTEN, og som med bred penn underskrev på riktigheten av bokens fremstilling — rent bortsett da fra at han syntes

(Forts. side 2)

RELATOR:

Små kulturportretter post mortem

I.

EYVIND MEHLE

Rettsvikernes dårlige samvittighet merkes aldri tydeligere enn når man møter en av dem, og da en man i tidligere år har hatt en eller annen slags vennsforbindelse med. Han hilser brydd, ser deretter beskjemet ned i rennestenen for å unngå vårt åpne, rolige blikk, og skynder seg så videre som om han hadde den onde i hælene. For å døyve sin slette samvittighet benytter han så første anledning til å holde den gemene hetsen vedlike, den hetsen om hvilken nylig engelskmannen dr. T. K. Derry skrev: «Men han (utlendingen) vil utvilsomt undre seg over at det fremdeles drives en propagandaoffensiv som forsøker å ta opp igjen problemene fra tyve år siden. Norge er et lite land med ikke ubegrensede ressurser, og på den bakgrunn er det overmåte beklagelig at en gruppe norske borgere gjør hårdnakkete forsøk på å holde liv i det skille som var tilstede til å begynne med, ikke forårsaket av avstraffelsen av samarbeidsfolkene, men at det overhodet ble samarbeidet med fienden.»

Dr. Derry har grunn til å være forbauset. Vi på vår side, den i det helt overveidende antall tilfelle grovt forurettede part, har gang på gang forsøkt å strekke hånden frem mot forsoning idet vi følger dikterens ord: «En

Eyvind Mehle.

må begynne med å tilgi.» Alltid forgjeves.

Vår venn hetseren er uforbederlig. Ut fra sin stille erkjennelse av at han har øvet urett og gjort titusener av medborgere ulykkelige og fortvilede, så må han fortsette sin bedrøvelige vei. En av hans yndlingsteser i hetsen er at de forfulgte bare består av mindreverdige individer som ikke fortjente bedre.

Vi vet — og han vet det naturligvis også — at dette er en ynkelig propaganda-løgn. En aften som vi og et par venner snakket om våre døde på kultursektoren, så ble vi slått av hvor mange av dem representerte det en forfatter i Aftenposten nylig uttalte han savnet i dagens vulgære samfunn: Særbegavelser, varmhjertede, ømfindtlige personligheter, folk som var fritt-talende og fritt-tenkende og som hadde moralsk mot til å gå sine egne veier og vedstå seg det de føler og mener. Så langt fra at det dreiet seg om mindreverdige og middelmådige personer, sto det oss tindrende klart at her var den absolutte elite, hver på sitt felt strålende begavelser som vårt land har all grunn til å være stolte av.

Det er en fristende oppgave å lage noen streifbilder av disse særpregete mennesker, men hvor skal man begynne? Toralv Øksnevad, giftsprederen fra London, ga oss løsningen. I et radioprogram 9. april hvor

(Forts. side 6)

Storadmiral Erich Raeder som tok opp spørsmålet om baser i Norge allerede 3. oktober 1939 — lenge før Quislings Tysklandsbesøk.

Ristes anti-Hewins-innlegg

(Forts. fra side 1)

Britannia var tillagt for megen skyld. Så Riste har da iallfall tatt midt på treet mellom de to briter.

Personlig er vi tilbøyelig til å gå litt lenger enn både Riste og ennu mere Hewins gjør når det gjelder å gi Britannia den skyld det tilkommer, men det får nu stå hen.

*

Når det gjelder den ulykkelige norske Nygaardsvoldregjeringens syn, så slår Riste fast at den «stolte på England» trass i alle nøytralitetsforsikringer. «Retten foran den britiske maritime makt ville tyske styrker sikkerlig aldri bli istand til å nærme seg, enn si erobre den norske kyst!» Og dermed lot en da alt skure. Og når det gjaldt «eventualiteten med aggresjon fra vestmaktene med det formål å forvandle det nøytrale Norge til en motvillig alliert», så ville dette hvis det overhodet var tenkelig «gjøre hvilket som helst væpnede styrker Norge kunne mønstre mot det ikke bare unyttige, men positivt farlige. Unyttige fordi de i alle tilfelle ville bli fullstendig overmannet, farlige fordi det kunne skyve Norge over i den motsatte leir.» Dette er vel i et nøtteskall den kohtske politikk som førte til så skjebnesvangert resultat. Den ble jo til slutt drevet ut i det fullstendig absurde, idet en ved ikke å mobilisere selv ansikt til ansikt med en påbegynt tysk aksjon søkte å holde norske væpnede styrker unna en konflikt med de vestmakter som likeledes forberedte okkupasjon av landet slik at tyskerne rakk å besette alle nøkkelpunkter uten motstand.

*

Våre lesere vil erindre at FOLK OG LAND ved flere anledninger tidligere har pekt på at det er meget som taler for at det var Quislings samtaler med Hitler i desember 1939 etter at russerne hadde satt i gang sitt angrep på Finland som åpnet den tyske førers øyne for den fare det betød også for Tyskland om Sovjetsamveldet fikk fritt slag i nord. Det er meget som tyder på at det i første rekke var bekymringen for Nordens sikkerhet og fremtid i denne situasjon som var bakgrunnen for Quislings Tysklandsbesøk. Og det er like meget som taler for at det var et forsiktig tysk press på Sovjetsamveldet etter Quislings besøk som førte til fredsslutningen mellom Finland og Sovjetsamveldet på for Finland forholdsvis rimelige vilkår. Quisling fortalte jo ret-

ten at han hadde talt Finlands sak hos Hitler, som var fornærmet på finnene, men som da hadde lovet å ta sitt syn opp til ny vurdering. Og at det virkelig var grunn til bekymring for Norden dengang da Sovjetsamveldet i ly av den hemmelige avtale med Tyskland om interesseområder startet sitt angrep på Finland — og sannsynligvis med Nord-Norge som neste siktepunkt — det fremgår også klart av Ristes skildring: «Samme dag som kabinettet bad om disse studier (det britiske kabinettet som bad stabssjefene sette igang studier over minelegging i norsk territorialfarvann og andre måter å stoppe malmtrafikken på) ble imidlertid Finland angrepet av Sovjetsamveldet. Denne hendelse brakte hele det skandinaviske spørsmål i ny belysning og etter initiativ av Churchill ble Utenriksdepartementet bedt om en betenkning om de politiske spørsmål som kunne reise seg, spesielt hvis et russisk angrep på Norge og Sverige skulle utvide krigen til disse to land.» Nøyaktig det samme som Quisling fryktet for altså!

Churchills sanne sinnelag når det gjaldt de små land, og spesielt da Norge og Sverige, klarlegger Riste tydelig nok, idet han peker på at da britene og franskmennene ellers var opptatt av å få istand en stor hjelpeaksjon for Finland, så viste Churchill «liten entusiasme» for dette prosjekt. Han trodde ikke skandinaverne ville samtykke i noe som kunne sette deres nøytralitet i fare, og (hva tydeligvis verre var!) var bekymret over en åpen konflikt med Sovjetsamveldet.»

Men etter freden mellom Finland og Sovjetsamveldet fikk Churchill blod på tann igjen, eller som Riste uttrykker det: «Og hva som var viktigere, den russisk-finske våpenstillstand hadde fjernet faren for en konflikt med Sovjetsamveldet, som britene hadde fryktet for.» Det er i sannhet velsignet for de nordiske land å ha hatt så gode og oppofrende venner i nødens stund!

I forbindelse med omtalen av de tyske planer nevner også Riste noe som i høy grad understøtter Quislings påstand om at det var alvorlig fare for at Norge og kanskje hele Norden ville kunne komme til å dele Polens skjebne som delt mellom Tyskland og Sovjetsamveldet. Storadmiral Raeder tok som kjent i oktober 1939 opp spørsmålet om baser i Norge og informerte Hitler om marinestabens syn. Eller som

Riste sier det: «I særdeleshet anbefalte marinestaben en undersøkelse av muligheten for et felles russisk-tysk press på Norge (uthevet av oss) i den hensikt å oppnå baser —». Hitler lovet også 10. oktober å tenke over saken, men var ellers på det tidspunkt mest opptatt av å forberede offensiven i vest.

*

Det vil ellers føre for langt her å komme nærmere inn på Ristes generelle fremstilling av de tyske planer mot Norge. Det kan imidlertid være grunn til å nevne at storadmiral Raeder gjorde et vellykket nytt fremstøt mot den Hitler som var opslukt av tanken på den vestoffensiv som han mente skulle avslutte krigen, da han fremholdt at engelskmennene sannsynligvis ville benytte anledningen ved et tysk fremstøt mot Nederland til å utføre en overraskende okkupasjon av Norge.

Det er først når det gjelder Quislings rolle i denne forbindelse at det syn Hewins har fremlagt og det syn vi her i FOLK OG LAND har hevdet avviker fra Ristes. Han er jo ikke for ingenting utpekt til redaktør av en anti-Hewins-bok. Det som skiller er ikke i første rekke fremstillingen av faktiske begivenheter, selvom Riste naturligvis ved bedømmelsen av tyske dokumenter ikke tar tilbørlig hensyn til forfatternes hensikter med en slik fremstilling av det som ble sagt bl. a. av Quisling, men dette at han som historiker ikke engang overveier det Quisling selv har fremholdt som bakgrunnen for drøftelsene, nemlig at det alt sammen gjaldt under forutsetning av en britisk aksjon mot Norge. Det var det han fryktet først og fremst, da resultatet av en slik aksjon ville bli at Norge kom til å dele Polens skjebne.

Det er også unfair av Riste å omtale selve grunnlaget for Quislings samtale med Hitler: hans fredsplan (som han hadde støtte for i England iallfall fra visse hold) og hans forslag til et nordisk forbund som om det dreiet seg om et forslag om å slå Norge sammen med Tyskland. Det var jo nettopp England og Tyskland som etter fredsslutningen skulle danne stammen i dette forbund hvis vedtekter han hadde trukket opp i sitt utkast. Riste skriver slik om det: «Efter å ha lest gjennom et memorandum som Quisling overleverte ham om behovet for en større germansk enhet, hørte Hitler så på Quisling da

ÅPENT BREV FRA RALPH HEWINS:

Cappelens Forlag trodde ikke det ville bli diskusjon om Hewinsboken

OG VILLE DERFOR IKKE GI UT EN NORSK UTGAVE

Da vi — forøvrig både første og eneste gang — snakket med den britiske forfatter Ralph Hewins før han utgav sin bok «Quisling: Prophet without Honour», stillet vi oss noe reservert til hans objektive innstilling når det gjaldt både Quisling og spørsmål i forbindelse med landssvikoppjøret. Han var jo blitt heiet opp på forhånd av Veronica i AFTENPOSTEN, som fortalte at her kom britten som skulle skrive BOKEN om den illgjetne forræder Quisling. Vi fikk høre om hvilken betydelig mann Hewins var, bl. a. hadde han stått ved siden av Churchill på slottsbalkongen da denne lot seg hylde av Oslos befolkning for at han brakte verdenskrigen til Norge. Det var altså grunn til å nære adskillig skepsis overfor Hewins, selvom han altså stikk i strid med vanlig praksis hos norske kolleger også henvendte seg til folk med avvikende syn fra det offi-

denne redegjorde for den norske situasjon for ham.» Alt dette hang jo sammen. I den farlige situasjon med både britiske og tyske planer mot Norden, så Quisling Norges eneste redning i at det kom istand en fredsslutning mellom England og Tyskland. Derfor forslaget i den retning og forslaget til det germanske forbund. Og derfor også redegjørelsen for den norske situasjon som var grunnlaget for det hele.

*

Det er meget mulig at Riste har rett i at Quisling i denne situasjon også antydte for Hitler og andre tyske ledere at han i tilfelle en britisk aksjon mot Norge ville foreta et statskup mot det storting han anså ulovlig etter 1. januar 1940 fordi det på ulovlig måte hadde endret grunnloven og forlenget sin egen funksjonstid, og mot den regjering som var det parlamentariske uttrykk for dette storting. Men grunnlaget for det hele var hva vi foran har uthevet og som Riste helt har utelatt. Vi tidligere NS-folk vet ellers naturligvis ikke mere om dette enn andre, og det kan være grunn til å peke på at Hewins etter sine kildegranskninger hevder at Quisling

(Forts. side 7)

sielle. Under samtalen nevnte Hewins dengang at foruten på et engelsk og et amerikansk forlag skulle boken komme på J. W. Cappelens Forlag. Da Hewins overfor oss hadde røbet et syn på mange spørsmål som ikke var synderlig god latin i Norge, tillot vi oss å bemerke at hvis han i den bok han skrev bare antydningvis gav uttrykk for noe slikt, så ville iallfall ikke Cappelens trykke den. Hewins pekte på at noe slikt ville være uhørt og at vi overdrev når vi antydte at det skulle eksistere en slik undertrykkelse av den fri meningsytring i Norge.

Vel, boken kom og Cappelens var ikke sen om å smøre haser da ramaskriket reiste seg. Hewins fikk sanne at det nok ikke var de tidligere NS-folk som overdrev!

Siden har det gått vel et år. Diskusjonens bølger går fortsatt høyt både her hjemme og i utlandet om boken til Hewins. Men det norske folk får ikke lov til å lese på sitt eget sprog hva det hele egentlig dreier seg om. De andre kjente norske forlag har trofast fulgt i Cappelens spor. Først i disse dager er det funnet en ordning slik at et mindre norsk forlag vil sende ut boken i norsk oversettelse. Arbeidet er i full gang.

I forbindelse med denne norske utgaven har da Ralph Hewins skrevet et brev til forlagsbokhandler Henrik Groth hos Cappelens og har også gjort ham oppmerksom på at slik saken ligger an vil han offentliggjøre brevet som et åpent brev. Han sendte i den sammenheng kopi av brevet til AFTENPOSTEN, VERDENS GANG og DAGBLADET, for Hewins er tydeligvis en uforbederlig optimist når det gjelder norsk anstendighet og norsk åndfrihet. Det eneste resultat var da også at VERDENS GANG gjengav deler av brevet, mens bladet i sin helhet trykket et tilsvarende fra Groth.

Påny får da vi tre støttende til når det gjelder å gi Hewins spalteplass i Norge. Her er hans brev til forlagsbokhandler Groth (av 6./5. 1966) i norsk oversettelse:

«Dear Mr. Groth.

Jeg må si at det gir meg en viss malisios glede å gjengi for Dem Deres brev G/HB/MK av 19. januar 1965, hvori De gav avkall på Deres option på min bok «Quisling: prophet without hon-

(Forts. side 3)

FOLK OG LAND

UAVHENGIG POLITISK PUBLIKASJON
Redaktører:
ODD MELSON, ansvarlig
ALEXANDER LANGE

Danske usannheter om Grønland

De som i mange år har gått inn for å hevde Norges gamle rett til og rettigheter på Grønland, ser med bitterhet på den norske slapphet i etterkrigstiden, ikke minst det siste året. Danskene med den geskjeftige herr Hækkerup og dets øvrige diplomater fortsetter å lure nordmennene, slik som de lurte nordmennene i Kiel i 1814, da Danmarks underhandler Bourke ved et falskneri fikk lurt inn i avtalen overfor den ukyndige svenske fredsforhandler Wetterstedt at Island, Færøyane og Grønland alltid hadde vært danske. For den i politikk sterkt forankrede Haagerdomstol tapte Norge saken om Eirik Raudes land 5. april 1933 — vi skulle aldri ha innbrakt den for dette politiske forum. Men når så er skjedd, får man i ethvert fall holde seg til det domstolen klart fastslo og erkjente, at Grønland var norsk i 1814 — «inntil Kieltraktaten av 1814 hadde kongen sine rettigheter over Grønland i egenskap av konge over Norge.»

Vi er ikke mere rakryggete og aktsomme enn at Norsk Riksringkasting 4. mai sistleden kl. 12.40 sendte ut et dansk program til alle Norges skoler, hvor det med ettertrykk blir uttalt at «Grønland var en dansk koloni fra 1721». (Det var dette år et norsk foretagende med nordmannen Hans Egede som leder og med bergensk kapital foretok den annen kolonisasjon.)

Norges storting uttalte i 1933 enstemmig at Kielfreden alltid vil stå som en skampæl over unionen med Danmark, og at «på intet område lever det i vårt folk en mere intens følelse av fortids urett som det skulle være fremtids sak å bøte på.»

Måtte det bli noe mere marg i de menn som nu skal forhandle med Danmark om våre rettigheter på Grønland. Danmark har sett hvordan vi i slapphet la ned værvarslingsstasjonen i Myggbukta og har vært forbigående passive på Østgrønlands jord. Så nyttet herr Hækkerup og hans diplomater høvet — og sier opp den traktat hvor vi i alle fall var sikret n o e n rettigheter på den ubebodde del av Øst-Grønland — hvor danskene overhodet ikke ferdes.

Er nordmennene virkelig villig til å gi etter og bøye seg for denne danskenes utnyttelse av en slapp tid? Vi kan bare sette press på, og bruke andre midler, økonomisk og politisk motpress — så gir de seg.

Halvard Lange har såvidt sees, tross adskillig dyktighet på andre felter, vært uten kraft i hevdelse av norske interesser på Grønland. Den borgerlige regjering Lyng synes heller ikke å ha særlig evne eller vilje til å gå inn for Norges sak i dette viktige spørsmål.

Og vår nye ishavsambassadør? Det er ikke bare fiske-rettighetene det gjelder — det hørtes slik ut i det intervju han ga forleden. Vel så viktige er våre interesser på land. Sett under en videre synsvinkel.

Måtte våre folkevalgte og statsministeren ikke la våre våkne fangstfolk og skipper på Møre stå alene om å hevde norske krav og norsk vilje.

Hans S. Jacobsen.

*

Efter at vi mottok ovenstående foreligger det bedrøvelige resultat av de dansk-norske forhandlinger at de norske forhandlere helt har gitt avkall på jakt- og fangstrettighetene mot visse fiskerettigheter som danskene til all overflod understreker er bare høyst midlertidige. Hvis regjeringen knesetter dette resultat som gjeldende for fremtiden — og vi nærer dessverre ingen tvil om at så skjer, så er vi

IN MEMORIAM

Advokat
OTTO GRUNDTVIG

Advokat Otto Grundtvig, Trondheim, døde brått sist i april 65 år gammel. Han ble rammet av hjerteslag og døde på vei til sykehuset.

Otto Grundtvig kom som ung jurist til Trondheim og fikk der sin heim og sitt virke. Etter noen år som fullmektig fikk han sin egen advokatforretning og hadde nok å gjøre, grundig, samvittighetsfull og hjelpsom som han var. Det var særlig i forretnings- og finanslivet han hadde sitt virke.

Grundtvig var Quislings fetter og det falt ham helt naturlig å være med i Nasjonal Samling. I februar 1942 tok han over som fylkesmann i Sør-Trøndelag etter Fr. Prytz, en stilling han skjøttet med stor dyktighet til krigen sluttet. Han var en virkelig god nordmann. Med sitt rolige og vennlige vesen oppnådde han hos okkupasjonsmakten langt mer enn andre med bråk, og Trøndelag har meget å takke ham for fra disse år. Og han fikk «takken» i likhet med andre i NS da freden kom med seierherrens justis.

En tiltakende døvhets medførte at Grundtvig etterhvert måtte trekke seg tilbake fra møter og aktiv juristarbeide, men han manglet ikke oppgaver som konsulent og revisor, og tunghørheten til tross fulgte han levende med i tidens spørsmål, og var en gløgg iaktaker og kommentator.

Han var sine venners trofaste venn, sindig, vennsæl, men våken og ured i kampen for sannhet og rett, et human og fint menneske som vil bli husket og savnet av alle som kjente ham.

S.

sannelig kommet langt i nasjonal unnfallenhet efter vår «seierrike» deltagelse i verdenskrigen — trass i både kapitulasjon og våpenstillstand. Hevdelsen av våre gamle rettigheter på Grønland var som kjent en hertesak for Nasjonal Samling og vi tellet i våre rekker kjempere på dette felt som Gustav Smedal, Adolf Hoel og mange, mange andre som fremdeles lever. I Nasjonal Samlings program het det i pkt. 30 at «Norske tiltak i fremmede land skal ha aktiv og målbevisst politisk støtte. Norges interesser i polarstrøkene hevdes våkent og sterkt.» Regjeringen Borten

FRIHUG svarer på leserkritikk

I FORBINDELSE MED DEN POSITIVE ANMELDELSE AV HEWINS-BOKEN

Vi har tidligere her i FOLK OG LAND omtalt månedsbladet FRIHUG, som utgis av Erling Seim, Kinn. Vi gjengav også store deler av en lang og omfattende anmeldelse av boken til Ralph Hewins, skrevet med stor forståelse og åpent sinn av redaktøren selv. Det var ikke å vente at et så modig og frisinn innlegg i det formørkede Norge skulle få gå upåttalt, og redaktør Seim forteller da også i siste nummer av sitt også ellers gode og leseverdige blad om en flom av innlegg og protester fra leserne, som altså når det gjelder frisinn tydeligvis ikke står på høyde med redaksjonen.

En av innsenderne antyder at redaktør Seim tydeligvis har hatt dårlig samvitighet da han skrev sin artikkel om Hewinsboken og at denne må ha vært et hastverksarbeide. Til dette svarer Seim blant annet:

«Artikkelen om Quisling var langtfrå noko hastverksarbeid. Fråreknna essayet om naturfilosofen Thoreau i fyrste årgang av bladet, har ingen av artiklane mine vore gjennomgådd so ofte og grundig. Kann vere at eg har bomma litt på eit punkt eller to (sjå kommentaran til neste innlegg), men artikkelen vart i alle fall soven på i mange næter før eg let den gå til prentings — med godt samvit. Ingen får dårleg samvit av at han i beste mening prøved å trengje til botns i omstridde spørsmål. Men samvitet mitt ville i alle fall aldri ha fått fred dersom eg prøvde å late augene att for dei kjennsgjerningane Hewins og FORBUNDET FOR SOSIAL OPPREISNING (gjennom FOLK OG LAND) har lagt fram om Quisling og rettsoppgjæret, men som dei Quislingfiendtlige organa ofte prøver å oversjå.

Det kann vel ikkje vere rett å seie at eg har fått saka framstilt berre frå ei side, når faktum er, at eg i ein samanhengande periode på ca. 18 år — rekna frå 1945 — ikkje har kjeme over stort anna enn Quisling-fiendtlige publikasjonar. Var der noko anna i dei vanlege bok-utsala, forresten? At der fanst eit «Forbund for Sosial Oppreisning», fekk eg fyrst greie på for ca. tre år sidan, då

burde sannelig fare varsomt så ikke «historiens dom» også rammer den.

ein av FRIHUG sine lesarar sendte meg nokre eks. av FOLK OG LAND. Korkje forbundet eller bladet deira såg eg nokosinne nemnt i dei få avisane (hovudsakleg lokalblad) eg som gardbrukar med sparsame inntekter og lite arbeidshjelp såg meg tid til å lese. Nokre få motlegg mot «rettsoppgjæret» kom eg likevel over. Dei nørde under den kjensla eg alltid hadde havt av at der måtte vere noko gale ved den so ålmene fordøminga av NS-folka — ei gruppe som, etter det Hewins legg fram, omfatar ei lang rekkje av kjende og gjevne personar som ingen hadde noko å utsette på før okkupasjonen.

Ein ting er sikkert: — Skal vi ha den minste von om nokosinne skape fred i verda, må vi slutte med den einsretta, tåpelege fordøminga av menneske som vil ordne samfundet på ein litt annan måte enn oss sjølv, og i staden prøve å forstå dei. Dei fyrste vi då burde prøve skjønsemå vår på, er våre egne NS-folk. Dømer vi fordømsfritt, vil vi lote vedgå at dei i prinsippet vilde det same som oss: *Eit fritt, sjølvstendig Noreg.*»

Åpent brev -

(Forts. fra side 2)

our», først og fremst av denne grunn:

«Deres utvalg og fortolkning av kilder ville forekomme så tilfeldig og partisk at vi er redd for at boken ikke, slik vi håpet, ville forårsake noen varm debatt i det hele tatt, men ganske enkelt bli skjøvet tilside med et skuldertrekk som uvesentlig.» Min boks store omfang var den annen grunn for Deres avvising av den.

Hvilket viser hvor feil en forlegger faktisk kan ta og hvorhen fryktsomhet bringer Dem!

Det er ikke nødvendig for meg å peke på at min bok faktisk har vakt livligere polemikk enn noe annet politisk arbeide i Norge siden krigen: at den først ble debattert i Stortinget, at det ble nedsett en komité av Justisdepartementet med tanke på å anlegge sak mot meg ved London Law Courts og stoppe boken på det vis, at Utenriksdepartementet foretok det enestående skritt å søke råd hos det britiske utenriksdepartement — også med sikte på å stoppe den, og at det nu har vært nødvendig med ikke mindre enn

(Forts. side 6)

På Eidsvoll Landsgymnas i aprildagene 1940

VED J. FREDRIK VOSS, REKTOR H.V.

Onsdag 10. april.

Heile formiddagen gjekk stilt og roleg. Eg sat for det meste på kontoret og ekspederte ein del naudsynleg post. Det var diametralt motsatt uroa og styret dagen føreåt, ja, mykje stillare enn ein vanleg skuledag. Nattens hendingar på Midskogen og all det ugagn den tyske raiden hadde gjort etter landeveien på heimturen til Oslo, frettest det ikkje noko om. Det har eg fyrst seinare lesi om i «Krigen i Norge. Romerike—Hedmarken 1. Utgitt ved Den krigshistoriske Avdeling». Einaste avbrotet eg minnst, var at ein sjøoffiser og ein rittmeister melde seg med spurnad etter staben. Det var berre å svara, at dei var reist kvelden føreåt, og dei fekk den rettleiing eg kunde gi.

Ut på ettermiddagen vart det livlegare. Det var denne dagen alt stod på ende i Oslo, der det gjekk ville gysjer om luftbombardement. Det måtte i tilfelle vera frå britisk side. Men ingen visste noko sikkert. Ei evakuering frå Oslo var i nokon mon føresedd, og i bygdene utover Romerike var det gjort ymse førebuingar i så måte. På Eidsvoll var det oppnemnt ei evakueringsnemnd, og på landsgymnaset hadde vi etter oppmoding laga til med (halm)bosar i gymnastikk-salen til å taka imot eit eventuelt storinnrykk. Noko slikt kom det ikkje denne onsdagen. Ein einskild lastebil med Oslofolk var det einaste vi såg av ukjende, og dei drog straks vidare for å finna seg betre kvarter. Men derimot kom det rikeleg med skyldfolk og kjenningar både til rektor og lektorane ved gymnaset. To av borna våre kom seg så vidt i veg med siste kveldstoget frå Oslo. Dessutan opna vi heimen vår for 6 personar til. Mellom dei var ingen ringare enn professor Francis Bull med kone og dotter. Dei var på veg til Lillehammer, men toget gjekk ikkje lenger enn til Eidsvoll, og frå evakueringsnemnda fekk vi førespurnad om å hysa dei til vidare. Vi opna gjerne heimen vår for Francis Bull, som var ein gamal kjenning både frå studentdagane og frå gifteskyldskap med eldre bror hans, Edvard, som var død for 8 år sidan. Med si strålande forteljeevne, og den store personkjennskapen sin både frå fortid og samtid kom han til å stytta oss mang-

II.

ein lang time, med vi sat attved peisen og venta, berre venta på kva som no skulde henda.

Dei vart verandre hjå oss i nærepå 14 dagar, til kampene på Morskogen, ved Strandlykkja og i Ringsaker var slutt, vegen til Oslo var farefri, og det var komi jarnvegstrafikk i gang att mellom Dal stasjon og Oslo.

Torsdag 11. april.

Fullt så stilt som dagen føreåt vart det nok ikkje denne dagen på Eidsvoll landsgymnas. Ein av lærarane, kaptein Lund, som hadde vori på nøytralitetsvakt i Sørvaranger frå nyttår av og like før 9. april var komen attende til skulen, stod ferdig til å melde seg til teneste att. Det gjaldt berre å få tak i ein bil som kunde køyra han til Hamar. Jakob, den nittåringige son vår, vilde slå følge og melde seg ved næraste avdeling. Einaste soldatutdanninga hans var at han eit par månader hadde vori med på skyteøvingar i eit studentkorps i Oslo. (I parentes må eg med same få nemna, at etter nyttår hadde landsgymnaset vori tilslutta Langset Skyttarlag i Eidsvoll, og ein heil flokk av gymnasiastane hadde i mars vori med på figurskyting på isen på Jønsjøen. Dei hadde og drivi skyteøvingar med miniatyrgevær i gymnastikk-salen. Ein underoffiser, elev i avgangsklassa, var leidar, og gevær hadde vi fått utlånt på Gardermoen.)

Det var ikkje med lett hjarta vi let Jakob fara. Men fedrelandet kalla i ei alvorsstund som dette, og kvar ein laut yta det han kunde. Det var jamvel mor som trylla fram ein bil til ferda. Ein av lektorane, som stod i militærrullene som sanitets-soldat, vart og med. Korleis

gjekk det? Dei kom vel fram til Hamar, men der kunde dei lite gjera bruk av dei. Kaptein Lund vart tilrådd å prøva kome attende til kompaniet sitt i Nordnoreg og drog i veg til Elverum. Men same eftan vart Elverum bomba av tyske fly, og hotellet der Lund hadde teki inn vart råka. Han slapp så vidt frå det med livet.

Om dei andre er å fortelja, at lektoren og bilkøyraren kom attende til Eidsvoll, men utan bil. Jakob hørde vi ikkje noko til på lenge. Samanhengen var slik: Då dei på heimvegen om eftan var komne til Espa, vart dei stogga av ein norsk militærvakt, bilen vart rekvirert, og passasjerarane laut ut. Straks etter møtte dei ein lastebil med friviljuge frå Eidsvoll på veg til Terningmoen. Jakob slo følge med den. Korleis det vidare gjekk, frette vi fyrst då krigen i Noreg vart avblåsen i byrjinga av juni, og alle dei norske krigsfangane slapp fra.

Jakob fortel.

Det som Jakob då hadde å fortelja, var stutt sagt slik: Då lastebilen med eidsvollingane var vel framme på Terningmoen, kom bombardementet på Elverum. Eit par av karane kom i arbeid med å køyra ammunisjon ut frå militærlageret; dei andre vart ikkje meir sjåande til, dei kom seg nok heimatt vonom for. Sidan kom Jakob og ein til i leirteneste, fekk seg gardistuniform og fylgde med avdelinga frå Terningmoen i samanstøytane nordetter langs Mjøsa. Då tyskarane ti dagar seinare hadde forsert seg fram i Ringsaker og Brøttum, var Jakob og 3—4 andre komne attom dei tyske linene. Dei tok da vågnaden med å gå over isen til Vingrom og sidan opp i Saksumdalen, og melde seg for

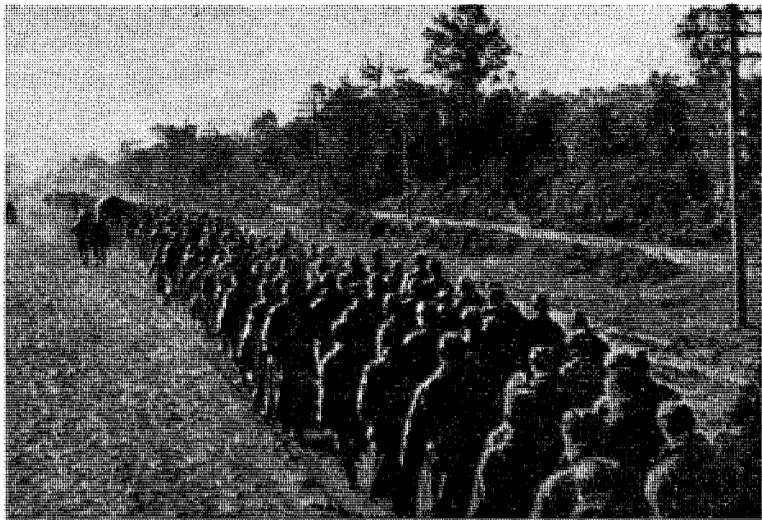
(Forts. side 6)

Norske soldater lager veisperring i aprildagene 1940.

MED EN SOVJETSOLDAT I VERDENSKRIGEN

For FOLK OG LAND av armenieren Jerwand Dshanian.

Vandring mot ukjent sted.

VI SPISER BLOMSTER OG GRESSLØK

Hvitløk var i og for seg bra nok, men det var ikke tilstrekkelig. Krigsfangene trengte også brød og annen mat for å kunne unngå sultedøden, og matvarefterspørselen tok snart like stort omfang som etterspørselen etter hvitløk.

Men hverken brød eller andre matforsyninger forekom i denne bondegården, og vi så oss nødt til å skaffe oss spise på en eller annen måte for å holde sultedøden en mule avstand. Og det verste under slike forhold det er at man blir mindre nøye med hva man får tak i. Mat-spørsmålet utviklet seg snart til hysteri. Det gjaldt å kunne holde ut en dag eller to av gangen til neste anledning til matforsyning, likegyldig hva det måtte være en fikk tak i. Det var på denne tid grønt over alt. Alle mulige slags vekster og gress var det nok av på bondegården. Vi fanger plukket blomster og spiste med god appetitt, men ganske snart ble det slutt på blomstene, og så begynte vi å spise gressløk. Vi kokte det i vann og brukte busker til å fyre opp med.

Men av denne gressløksuppe ble vi aldri riktig mette, selv om vi spiste aldri så meget. Maven hovnet opp og antok form av en liten ballong.

Jeg merket selv at maven ble større og større og gjorde det vanskeligere etterhvert å kunne puste. Alle ble vi mer og mer nedslåtte og jeg ble klar over at slik kunne vi ikke leve mange dager til. Mange begynte å spekulere på fluktforsøk for å redde seg fra det helvete som bondegården nu var blitt, selv om det skulle koste oss livet. Men det så håpløst ut og tyskerne had-

de på forhånd advart oss og truet med at om en flyktet, ville femti andre bli skutt straks. Følgelig passet alle på hverandre forat ingen skulle komme seg vekk. Det var ikke noe å gjøre med det, og vi lot det skure i håp om at morgendagen ville bringe en løsning.

Turkmener spiser menneskefingre.

Så hørte vi en dag uventet et ganske voldsomt smell som viste seg å komme fra turkmenerne som satt med bena i kryss bare et lite stykke fra oss armeniere. Det viste seg at noen av dem hadde lekt med en håndgranat som de hadde fått med seg fra de våpeneffekter de hadde sovet på allerede før vi kom hit til bondegården. Jeg vet ikke hvorfor de hadde tatt med seg håndgranaten. Men saken var at turkmenerne ikke hadde vært forsiktige nok mens de hadde granaten mellom hendene. Under leken eksploderte den med den følge at en turkmener mistet hele hånden, som ble kastet opp i luften for så å falle ned i et kokelkar bare noen meter borte hvor en annen av turkmenerne var opptatt med å tilberede sin gressløksuppe. Den sårede turkmener ble tatt under behandling av en av sine kamerater, mens han som holdt på med gressløksuppen gledet seg over å ha fått en hel hånd ned i potten som en avveksling fra det kjedsommelige kosthold. Etter noen tid tok han den kokte hånd opp av kasserollen, bredte fingrene pent ut og ga seg så til å spise fingrene en efter en med den største appetitt. Det var tydeligvis den rene delikatesse. Denne ufri-villige kannibal delte så resten av kjøttet ut til to av sine

(Forts. side 8)

EMILIUS:

Krigsavgjørende forræderi i den tyske overkommando

Ukjente blad av den annen verdenskrigs saga

Tyskerne besluttet våren 1943 å samle alle krefter i en større offensiv mot Kursk sommeren 1943. Man formerte elitedivisjoner og frisket opp panserdivisjonene og fordelte dette på 2 armégrupper. Tilsammen disponerte tyskerne ca. 1000 panservogner for dette angrep. Man ville forsøke på å rive til seg initiativet på østfronten. Generalfeltmarskalk von Manstein mente tyskerne ved dette konsentrerte slag kunne oppnå REMIS overfor russerne.

15. april 1943 undertegnet Hitler operasjonsordren nr. 6 for operasjon ZITADELLE, som var dekknavnet for angrepet på Kursk. Angrepsdatoen ble bestemt til 3. mai 1943.

20. april telegraferte Rado til Direktør i Moskva:

«Tysk dato for angrepet mot Kursk, som opprinnelig var bestemt til 1. uke i mai, er utsatt. Rado.»

29. april 1943 meldte Rado til Direktør:

«Ny dato for angrepet mot Kursk er 12. juni 1943. Rado.»

Denne opplysning var riktig. Den var en av OKW's mest voktede hemmeligheter. Bare ca. 12 offiserer visste om den.

7. mai telegraferer Direktør til Rado:

«La LUCY få tak i alle planer og hensiktene til OKW gjennom WERTHER og send melding snarest.»

9. mai sendte Rado et telegram på tilsammen 120 kodelapper til Moskva med innholdet av alle viktige planer og data vedrørende Zitadelle, over Kubanbruhudet, forsvarsplanene ved Novorossisk og over mange andre hemmelige planer.

13. mai sendte Rado følgende advarsel til Moskva:

«Rado til Direktør: Fra WERTHER. Tysk oppklaring har konstatert russiske militære konsentrasjoner ved Kursk, Vjasma og Velikije Luki. Rado.»

30. mai forlangte Moskva presise opplysninger om de tyske offensive planer ved Kursk:

«Direktør til Rado: Gi oppdrag til LUCY og WERTHER om å få greie på følgende: 1. På hvilket sted i sydsektoren av Østfronten skal konkret det tyske angrepet starte? 2. Med hvilke strids-

Roger Masson, sjefen for den sveitsiske etterretningstjeneste under verdenskrigen, som samarbeidet med LUCY.

krefter og i hvilken retning skal angrepet føres? 3. Hvor og når eksklusive sydsektoren har tyskerne planer om å starte en offensiv?»

4. juni fikk Rado en ordre om å samle alle sine medarbeideres oppmerksomhet på tidsnok informasjon om tid, sted og hensikter ved Zitadelle.

Allerede 10. juni svarte Rado med nøyaktige informasjon om von Mansteins ordre av 28. mai til de motoriserte avdelinger i den 4. Panzerarmé.

12. juni, enu før den tyske frontsoldat hadde sett den nye vidunderpanservognen «Panther», den panservognen som Hitler satte alt håp til for det kommende slag ved Kursk, denne dagen visste Direktør i Moskva fullt om stridsvognen.

Han sendte følgende telegram til Rado:

«Gi ordre til LUCY og WERTHER om å bringe alle informasjon ang. den tunge stridsvogn «Panther». Viktig er oppgave over konstruksjon, vognens karakteristikk, styrke og panserbelegg. Har den innretning for flammekaster? Har den anlegg for tåkelegging? Gi melding om standort og fabrikk, som produserer den. Hvor mange vogner blir produsert pr. måned?»

Tyskerne greide ikke å fange opp svaret, men man vet at svaret ble sendt. En av gruppen WERTHER var sjefen for R u s t u n g s a m t

i OKW. Og om ingen andre i Tyskland visste beskjed om den nye stridsvognen, general Thomas var informert.

Russerne fikk greie på alt fra A til Å i den største tyske militære hemmelighet. En ny stridsvogn, lenge før den overhodet ankom til fronten!

Direktør i Moskva fikk rede på sammensetningen av begge de tyske angrepsformasjonene ved angrepspunktene for planen Zitadelle. Han hadde greie på antall divisjoner, hvilke divisjoner og hvor disse angrep. Han fikk stadig greie på alle forandringene i planene under slagets gang, nemlig da tyskerne stadig rente seg fast i godt utbyggede forsvarsverker ved Obojan og Maloarchangelsk, ble angrepe- ne stadig lagt om.

WERTHER forrædde også det hemmelige møte i Hitlers hovedkvarter 1. juli 1943. Ifølge sovjetiske kilder hadde russerne full oversikt over tyskernes manøvrer under hele slaget.

Slaget ved Kursk begynte natten mellom 4. og 5. juli kl. 03.30 med et tysk artillerislag som ble fulgt av angrep fra motoriserte avdelinger. Den russiske general Krivoschein forteller om denne natten mellom 4. og 5. juli, da alle russiske staber i området omkring Kursk ventet på det tyske

(Forts. side 8)

FERDINAND:

Mannen bak tungtvannsakksjonene avslører

USA-GENERAL GROVES FORTELLER OM JAKTEN PÅ DE TYSKE VITENSKAPSMENN — OG SLÅR ELLERS FAST AT DE BRITISK-NORSKE TUNGTVANNSAKSJONER VAR UTEN ENHVER BETYDNING

Rjukan bombes i november 1943.

Vi fortsetter og avslutter her vår medarbeider FERDINANDS anmeldelse av general Leslie Richard Groves' bok «Now it can be told».

II.

En av de angitte grunner for de alliertes anstrengelser for å sikre seg tyskernes angivelige forskningsresultater var å hindre at de kom i

russernes hender. De allierte stolte heller ikke 100 prosent på ekteparet Joliot i Paris, da det var kjent for sine russiske sympatier. De allierte dro derfor inn i den delen av Tyskland som var blitt lovet Russland og hentet der et større parti tysk uranmalm. Amerikanerne snappet bort denne malmen like for nesen på russerne, ja, for britenes nese også. Malmen var lagret i Stassfurt, og Stassfurt stod ennå under tysk kommando. Historien om denne bedrift er morsom, samtidig som den kaster et noe rart lys over tyskernes dømmekraft.

I denne aksjonen deltok også den tidligere nevnte Charles Hambro. Stassfurt lå i dagene mellom 15. og 20. april 1945 mellom den russiske og amerikanske fronten. Den 21. april 1945 kunne Groves rapportere til sin sjef, USA-general Marshall:

«I 1940 beslagla tyskerne i Belgia 1200 tonn Uranmalm og transporterte det til Tyskland. Så lenge dette materiale befant seg på tyske hender, måtte vi regne med at de forberedte seg til å sette inn atomvåpen. Igår ble det telegrafert meg, at personale fra mine organisasjoner hadde funnet denne malmen i Stassfurt og at den nu befinner seg på sikkert sted i Tyskland, hvor det befinner seg under kun amerikansk og britisk kontroll. Ved å ta dette bytte, som utgjør hovedmengden av den disponible Uran-

(Forts. side 7)

Forræderiet.

Små kulturportretter -

(Forts. fra side 1)

han av all kraft gikk inn for å plasere «opprørsmajoren» Quisling i det dårligst mulige lys, ga han i forbi-farten et fullstendig overflø-dig spark til Eyvind Meh-le.

La da vår kjære Eyvind Mehle bli den første av disse små portretter post mortem.

Han hadde alle de egen-skaper den foran nevnte Aftenpostforfatter mente var mangelvare i det han kalte dagens vulgære, hensynslø-se, hårde og ubarmhjertige samfunn. Og fremfor alt var han norsk. Hans sterke nasjonalfølelse reagerte mot den internasjonaltismens ånd som kommunistene og alle deres kryptoorganisasjoner listet inn på oss. Med smerte og harme så han hvordan de nedbrytende krefter på nær sagt alle områder søkte å til-intetgjøre norsk ånd og tan-ke. Selv uttrykte han det slik i en artikkel om Georg Brandes: «Vi diktet et-ter jødisk mønster, vi bygde etter jødisk skikk, vi laget atonal musikk etter jødisk forbilde, vi ga unasjonalt malerkunst æresplassen i vårt nasjonale museum, og i sel-ve vårt språk snek det seg inn jødisk glatthet i uttrykks-måten. Det var på mange måter blitt farlig å være norsk.»

Ja, det var farlig, men som dette sitat viser var ikke Mehle den som vek til-bake for faren.

Det falt nesten av seg selv at han var blant de første som fylket seg under Nasjo-nal Samlings banner. Her var en bevegelse etter hans hjer-te, en som søkte tilbake til det nasjonale, og viste fra seg all den fremmede inn-flytelse i norsk politikk og åndsliv. Han så opp til Vid-kun Quisling som rednings-mannen. Hans øyne lyste når han hørte Førerenes stem-me, og da vi sammen for siste gang hørte den i april-dagene 1945 måtte han ven-de seg bort for å skjule sine tårer.

Pionerens lodd har nesten alltid vært tungt og lite mis-unnelserverdige. Det gjaldt selvsagt også våre pionerer. Møtene ble forstyrret av kommunistisk ramp og røde spetakkelmakere av alskens avskygninger, og hva verre var, det kunne gå på liv og lemmer løs for våre folk. Skumle individer lå på lur bak gatehjørnene. De slo pionerene ned og mishandlet dem så det hendte de fikk mén av det for livet.

Eyvind Mehle sto alltid i forreste rekke, uredd og tap-per. Det er vemodig å tenke på noen av hans kamerater fra dengang: nestfører J. B.

Hjort, Otto Engel-schiøn, Odd Stein-Andersen og andre. Det-te er ikke ment som en be-breidelse for at de sviktet, enten som følge av unødige rivninger eller fordi de bøyet kne da presset ble for stort. Når ens tro og idealis-me viser seg å gå på helse og levebrød løs så er det menneskelig at de svakere og mere forsiktige i fylkin-gen ikke tør være med len-ger. Vi sier ikke noe på at de tidde musestille da storn-men raste som verst i de første etterkrigsår, men idag, 21 år senere, burde de kunne manne seg opp til å gi sine gamle kamfeller en hånds-rekning og være med på å stanse hetsen.

Av profesjon var Mehle journalist i toppklasse. Han var våken og interessert og han førte en glimrende penn. Det var en nytelse å lese hans beste artikler med de-res rikdom i ordvalget og det alltid klare, pregnante ut-trykk for hans meninger.

Han var en av de aller første i medarbeiderkretsen rundt redaktør Rolf Thom-messen. Tidens Tegn var en oase i vår avisverden, li-beral, frisinn, kultivert, ar-tistisk. Hvor vi savner den idag!

Thommessen holdt trofast sin hånd over Mehle enda flere og flere såkalte innfly-telsesrike menn forlangte hans hode på et fat. Mehle hørte ikke til dem som for-søkte å ta kelegge sine syns-punkter. De dukket rett som det var opp når man kanskje minst ventet dem: i en film-kritikk, en bokkronikk eller i en ganske alminnelig re-portasje.

Nu sier det seg selv at en avis der som Tidens Tegn ofte gikk på tvers av tidens røde og lysrøde strømning-er møtte alle slags vanske-ligheter, og ikke minst av økonomisk art. Ingen avis kan eksistere uten annonser, og kaster man et blikk på et nummer fra siste halvdel av 30-årene, så er det tydelig nok at Tidens Tegn befant seg med begge ben i fare-sonen. De siste år før krigen kan nærmest sammenlignes med den druknendes kamp for livet.

Mange av våre folk ble i de år straffet på eksistens-grunnlaget for sine menin-gers skyld. En dag ble Thom-messen tvunget til å la Mehle gå, og han sto der uten jobb og uten utsikter til å få noen.

Nu var dette en skjebne som ikke alene rammet be-vegelsens pionerer, men også mange andre talentfulle mennesker som manglet evnen til å innordne seg under hva man kan kalle den nye

tids krav, dvs. å ha sans for det vulgære, uekte, fremme-de og unasjonale. Det tragis-ke var at det nesten alltid dreiet seg om de beste og fi-neste menneskene, de som ikke hadde de spisse albuer og den rå brutalitet i kampen for å være blant de fremste rundt grøftatet.

Det er en forholdsvis al-minnelig feiltagelse når man tror at en som i skrift og tale åpent og fritt gir ut-trykk for sine oppfatninger og ikke forsøker å dempe si-ne uttalelser, er hårdhudet. Det motsatte er ofte tilfellet. Den fritt-talende er gjerne sky, sårbar og følsom. Det var i høy grad vår kjære Eyvind. Kun vi som turde regne oss til hans nærmeste venner visste hvor ensom og tilbakeholdende han i virke-ligheten var. Med dette men-ner vi ikke at han var en melankoliker. Langtifra det, han hadde et velsignet hu-mør og kunne møte motgan-gen med et smil. Som mange andre sky og beskjedne men-nesker hadde han ikke man-ge nære venner, men de få holdt desto mere av ham. Og i samvært med en venn had-de han den sjeldne evnen til å gi v a r m e. Man følte seg

Åpent brev -

(Forts. fra side 3)

tre norske universitets-«scholars», understøttet av den norske regje-ring (i virkeligheten skattebeta-lere av alle kategorier) til å «svare på» boken min.

De vil også ha lagt merke til at boken min er blitt seriøst an-meldt av så aktede publikasjoner som The Times Literary Supple-ment, The Financial Times og Illustrated London News i Stor-britannia, av Newsweek i USA, og flere gode sveitsiske og tyske aviser. Selv to så tapre og små frisinnede magasiner som Kontrast og Frihug har hatt mere enn det store forlag J. W. Cappelen.

Hva mere er, boken min kom-mer nu til å bli forlagt på norsk av småfolk som har mere respekt for den demokratiske talefrihet, pressefrihet og uttrykksfrihet enn J. W. Cappelen.

Idet jeg håper at De ikke er uimottagelig for en viss følelse av skam, forbeholder jeg meg retten til å behandle dette som et åpent brev.»

Ralph Hewins.

Støtt alle som står for det gode på vakt og ofrer sin velferd i striden. Men stol ei på dem som kjøpslår om makt og lever av hatet og spliden. (Kristofer Randers)

vel i hans selskap, ikke minst fordi han på en forunderlig måte styrket ens tro og opti-misme. Hans munterhet og smilende latter jaget alle be-kymringer på flukt.

Han var et unntagelses-menneske, passet ikke inn som et nummer i den demo-kratiske saueflokk, lot seg ikke ensrette, og derfor ble han hatet og forfulgt.

I 1940 ble Mehle sjef for Norsk Rikskringkasting, og det skulle synes å være et godt valg når man tenker på hans rike journalistiske ev-ner, store kunnskaper og våkne interesse for alt som var oppe i tiden. Han kastet seg med entusiasme inn i oppgaven, men her som andre steder hadde tyskerne en forunderlig evne til å «tram-pe i klaveret» og skyve fra seg eventuelle sympatisører. Deres stadige inngrep og overgrep gikk ham på ner-vene, gjorde ham nervøs og utilfreds, og så gikk det som med mange andre der av nasjonale grunner hadde påtatt seg ansvarsfulle stillinger i en opprørt tid: han fikk nok og sa takk for seg. Noe se-nere ble han utnevnt til pro-fessor og leder for det ny-opprettede Statens Journa-listakademi, som imidlertid på grunn av den stadig vans-keligere situasjon aldri ble mere enn et papirprosjekt.

Mehles brennende tro og tillid til Føreren kom ofte frem i hans taler og artikler, men mon den noensinne har fått en vakrere, og mer gri-pende form enn i hans radio-spill «Et folk finner sin Før-er». Dikteren, journalisten og NS-mannen i ham forenet seg til denne enestående hyl-dest som fant sitt uttrykk i replikken «Vi var fattige, vi var forfulgte, og meget vak-let i Norge. Men en mann vaklet aldri: Vidkun Quis-ling. For oss var han Norge.» En vakker aprildag i rag-narokåret sa vi farvel til ham. Dagen etter skulle han reise til Trysil. Han var mun-ter som alltid, men vi mer-ket en undertone av noe an-net. Det var som om han var klar over at vi aldri skulle sees mere, at dette var et farvel ikke alene til en venn, men til alt som hadde vært ham kjær i livet, hans tro, hans håp.

Vi tenker på Tora Pars-bergs slutningsord i Bjørn-sons skuespill: «Hvorfor skal det være så at de gode så ofte blir martyrer? Kommer vi aldri så langt at de blir førere?»

Et par uker senere var han ikke mere. Han var gått over grensen, kanskje i håp om å bli behandlet som po-litisk flyktning i det nøy-trale Sverige. Et fåfengt håp.

Ulykke? Selvmord? Eller hva? Vi har aldri fått vite de nærmere enkeltheter ved

hans død. Vi vet bare at dette i virkeligheten så elske-lige menneske var en av de mest hatete i våre rekker.

Det er idag ikke vanske-lig å forstå hvorfor visse kretser under krigen pisket opp hatet mot NS. Det var utelukkende av politisk art, og hadde ikke noe med patriotisme å gjøre. Hvis et av de «etablerte» partier hadde påtatt seg den nøyak-tig samme tunge, indre for-svarskamp mot okkupantene, så ville dets ledere nu ha vært folkehelter, dekorert med borgerdådsmedaljen, for det som brakte våre feng-sel, ruin, døden. Veien er kort fra Capitol til den Tar-pejiske klippe.

Relator.

Eidsvoll -

(Forts. fra side 4)

den norske styrken i Gaus-dal. Då tyskarane straks et-ter hadde sprengt seg frem ved Tretten i hovuddalføret og jaga det britiske hjelpe-korps på flog, laut nord-mennene gå attende til gren-sa mot Vestre Gausdal. Etter samanstøyten ved Segalstad bru stod det ikkje anna att enn å kapitulera. Dei som ikkje kom seg unna over dei snødekte viddene til Valdres, vart krigsfangar og sat in-ternerte i kyrkja på Lille-hammer. I fyrstninga av juni, då heile landet hadde kapitulert, slapp dei fri, og guten kom heimatt.

(Forts. i neste nr.)

Moskvas røst

Prost A. E. Hedem skriver i «Farmand» om Haaland-dommen og konkluderer med: «Og ved denne urede-lige behandling av Haaland-saken ble justismordenes epoke innledet i rettsstaten Norge.»

Når vil Ola menigmann vrenge av seg den mosko-vittiske justis og gjeninnføre den norske — før «Histo-riens dom» innhenter ham?

O. H.

På grunn av stoff-mengden

må den omtale vi bebudet av den svenske Lundahl-saken utstå. Vi håper å kun-ne få den med i neste num-mer. Innsendere må også smøre seg med tålmodighet.

Merker du vondt, vondt det du kallar, gjev ikkje dim fiende fred.

(Håvamål)

Mannen bak tungtvannsaksjonen -

(Forts. fra side 5.)

malmsamling i Europa, utelukkes enhver mulighet for at tyskerne kan sette inn noen atombombe i løpet av denne krigen.»

*

Det viser seg nu at i Tyskland hadde 2 adskilte grupper arbeidet med atomreaktorproblemer under krigen. Den ene gruppe arbeidet under professor Diebner i Frankfurt am Main, den andre gruppen arbeidet under professor Heisenberg. Ingen tysk forsker trodde dengang på muligheten av i praksis å fremstille en atombombe. Dette fremgår av de av amerikanerne erobrede tyske rapporter og forskernes personlige dagbøker fra denne tiden. Dette materiale befinner seg i alliert varetakt ennå.

Tyskerne var redde for at amerikanerne kunne lage atombomben, og man dannet et forskningsråd som skulle arbeide med rapporter osv. for å finne ut hva amerikanerne allerede hadde gjort på området atomforskning. Professor Osenberg var sjefen for dette råd. Groves sier at professor Heisenberg var blant verdens ledende forskere på området, og hans person var mere verdt enn 10 tyske divisjoner.

26. april 1945 fant amerikanerne tungtvannet som tyskerne hadde kjøpt i Norge i løpet av krigen, ca. 2600 kg. Man fant også uranoksyden som hadde vært bestemt for uranreaktoren i Haigerloch ved Hechingen. Den tyske professor Gertner trodde bare på atomenergien som energi-kilde til fremstilling av varme til damp og derigjennom elektrisk energi.

Det tyske atomforskningsarbeide var bygget opp slik: Professor Gerlach var sjefen, under ham arbeidet 5 grupper, nemlig professor Bothe med 4 assistenter, professor Heisenberg med 10 assistenter, Dr. Doppel i Leipzig med sin hustru som assistent, professor Kirchner i Garmisch med 2 assistenter og professor Stetter i Wien med 4 eller 5 assistenter. **Tilsammen arbeidet ca. 27 personer på det tyske kjernefysiske området under krigen.** Til sammenligning forteller Groves at i USA arbeidet flere tusen personer på området kjernefysisk forskning.

*

I 1942 hadde tyskerne sin første lille reaktor igang i Leipzig. Denne arbeidet ikke med selv — fortløpende kjedereaksjon. I slutten av 1944 bygget man i Berlin-Dahlem exponential-reaktor. Dette var imidlertid ikke mere enn

at man kun kunne arbeide etter rent akademisk-vitenskapelige prinsipper med mindre eksperimenter.

Man hadde planlagt en større reaktor med 1500 kg uran og ca. 1800 kg norsk tungtvann i Haigerloch ved Hechingen. Man hadde også skaffet tilveie ca. 10 000 kg ren grafit for reaktoren. Reaktoren ble ikke ferdig under krigen, men dette skyldes ikke de norske tungtvannsaksjoner. Det har helt andre årsaker, som det ikke er plass til å komme inn på her.

Groves avgir denne dom over det tyske kjernefysiske arbeidet under den 2. verdenskrig:

«Nivået på det tyske forskningsområdet og dets omfang tilsvarte det arbeidet som de amerikanske tidligere faser på området, da man dannet komitéer som ble skjøvet til side av andre og nye komitéer. Det synes som om tanken på organisatoriske spørsmål var viktigere enn løsningen av de rent vitenskapelige spørsmål og problemer, som igrunnen det hele dreiet seg om.»

Og noe til som man ikke må glemme: Groves forteller at det tyske kjernefysiske arbeide sorterte administrativt under kulturministeren, Goebbels, inntil 1943. (Om oberstløytnant Haukelid m. flere er obs. på dette faktum? Anm. anmerkning.)

Høsten 1944 sorterte denne forskning under Göring, og først i slutten av 1944 vendte Himmlers sikkerhetstjeneste sine øyne på den kjernefysiske forskningen. Han utarbeidet en plan for koordinering av forskningen i Tyskland. Groves sier at Himmlers plan var meget god. Den kom imidlertid for sent.

*

De allierte satte igang en storstilet jakt på de tyske atomforskere allerede høsten 1944. Og når de hadde fangt inn forskerne ble de behandlet som farlige krigsbrytere. For eksempel tilfellet med professor Otto Hahn, han hadde kun være beskjeftiget med å løse kjemiske problemer under krigen. Den behandlingen de tyske vitenskapsmennene fikk, er lite smigrende for amerikanerne idag.

Den 3. juli 1945 ble disse 10 tyske vitenskapsmenn sendt med fly til England. De ankom til fangeleiren Farm Hall, hvor britene hadde plasert skjulte mikrofoner

overalt, for å avlytte tyskerne.

Groves forteller om denne første samtale som ble tatt opp i Farm Hall, uten at tyskerne ante noe om de skjulte mikrofoner. Alle samtaler ble skrevet av og sendt til general Groves.

Denne første samtale lød slik:

Professor Diebner: «Jeg undrer meg på om det er anbrakt skjulte mikrofoner her i huset.»

Professor Heisenberg: «Skjulte mikrofoner? (leende). Ah, nei, så utpekulerte er nok ikke de allierte her. Jeg tror ikke at de har kjennskap til de virkelige sanne Gestapo-metoder; i denne retning er de nok noe gammeldagse.»

Ikke rart at Groves har all grunn til å more seg over de naive tyske vitenskapsmenn, som var så altfor tro skyldige under sitt fangenskap.

Ingen av tyskerne hadde den ringeste mistanke om de skjulte mikrofoner, de var så 100 prosent overbevist om de «anstendige» allierte. Og fordi de pratet iveri så blåøyet om alt og alle, løst og fast, skadet de nok mang en tysk politiker som etterpå fikk gjennomgå.

De tyske forskeres samtale om aftenen 6. august 1945 er altså en kostelig historie. Deres naivitet er så kolossal, når det gjaldt de alliertes handlinger, at det er ikke til å tro. Man må lese hele historien i sammenheng for å forstå denne godtroenhet. Og i Norge påstår man at disse 10 vitenskapsmenn skulle bygge atombomben for Adolf Hitler? Man kan le av mindre enn en slik påstand.

*

Ifølge US-general Groves bok hadde de to norsk-britiske tungtvannsaksjoner absolutt ingen innflytelse på krigens gang. De to aksjoner hadde ikke engang noen negativ innflytelse på den tyske forskningen på kjernefysisk område. Alle påstander i den retning er heilnorsk skryt og viktigmakeri. Groves uttaler tydelig og greit det som enkelte har hevdet og påstått i mange år: Haukelid og kompani kunne like gjerne ha sanket fjæresteiner eller kongler for den saks skyld. **Deres aksjoner hadde absolutt intet med krigens utfall å gjøre.**

Og Groves plukker også bort ethvert grunnlag for filmen «The Heroes of Telemark». Dette skrytet i farger og plastics, som igrunnen er et bevis på at det ikke var noen tilfeldighet at Peer Gynt var nordmann, født i Norge. Man må bare beklage både

Ristes anti-Hewins-innlegg -

(Forts. fra side 2)

ikke la frem slike planer, men at han tvertimot frarådet dem da de ble foreslått fra tysk side. Hva som her er det riktige, har vel nærmest historisk interesse. Hovedsaken er at det Quisling overhodet drøftet med tyskerne var hva som kunne skje etter at britene hadde gått til aksjon mot Norge.

*

Det en imidlertid bør sette fingeren på i Ristes anti-Hewins og dermed også anti-Quisling-fremstilling er den måte han siterer det berømlige Piekenbrockbrevet til Hartmann på. FOLK OG LAND har tidligere behandlet Piekenbrockbrevet utførlig, så vi skal ikke her komme inn på den side av saken. Men en må kunne forlange at en historikere ikke siterer tendensiøst. Piekenbrock anførte som kjent i sitt brev til Hartmann at det var magre opplysninger han fikk av Quisling. Dette omskriver Riste slik: «Ifølge Piekenbrock, så fortalte Quisling villig alt han visste skjønt de informasjonen som ble gitt ikke var tilstrekkelig presise til å være av avgjørende verdi.» Dette er for å si det usedvanlig mildt blankt tøv. Piekenbrock forteller at han bare fikk magre opplysninger av Quisling (og det er i FOLK OG LAND tidligere påvist at disse opplysninger bare var noe både tyskerne og alle andre visste på forhånd), men Piekenbrock mener (for noe annet enn hans private skjønn kan det jo ikke være tale om) at han fortalte hva han visste. Quisling sier selv i rettssaken at han ingen militære opplysninger gav ut over det enhver visste på forhånd. En objektiv historiker, og det er jo det Riste påberoper seg å være, har ikke lov til å gå utenom en drøftelse av saken også med utgangspunkt i det Quisling sa. For hvorledes vet han at Piekenbrocks skjønn om hva Quisling visste og fortalte er mere verd enn hva Quisling selv forteller?

*

Vi noterer ellers med tilfredshet at også Riste slår

dypt og inderlig at ikke Groves fikk lov til å tale tidligere. Hans bok kommer i neste laget, men den er meget anbefalelsesverdig lesning.

Boken forteller også om amerikanernes kynisme, og man må derved tenke både på Korea og Vietnam under lesningen.

Ferdinand.

fast at Nygaardsvoldregjeringen «ikke utsendte en klar ordre om øyeblikkelig og alminnelig mobilisering». Vi har tidligere i denne artikkel pekt på hvorfor regjeringen ikke gjorde det, men selv Ristes svake innrømmelse har sin betydelige interesse på bakgrunn av at Quisling er dømt for å ha tilbakekalt en mobiliseringsordre, som altså ikke var utstedt. I samme forbindelse kan det ha sin interesse å sitere det etterfølgende fra Ristes fremstilling: «Men virkningen av det plutselige tyske kup hadde allerede paralyisert store deler av landets forsvar, og den forsinkelse de improviserte og dårlig utrustede styrker var istand til å berede fienden viste seg utilstrekkelig da den tyske krigsmaskin fikk tid på seg og da den allierte hjelp viste seg å være et eksempel på «for liten og for sen».

*

Våpenstillstanden for varigheten av den pågående krig avfeier Riste i dette avsnitt med følgende, som slett ikke stemmer synderlig bra med våpenstillstandsavtalens ordlyd: «Tiltross for den moralske og taktiske seier med den vellykkede gjennerobring av Narvik, kunne intet derefter (etter at vestmaktene trakk seg ut av Norge) hindre den endelige oppgivelse av kampen i Norge.»

Avsnittet avsluttes så med et forsøk på å forringe den britiske skyld for Norges ulykke, mens den tyske aksjon naturligvis var «forskjellig både i omfang og karakter». Dog skriver han, formodentlig i erkjennelsen av den egne sviktende objektivitet: «Et nederlag slik som det Norge ble påført i 1940 følges uunngåelig av den populære lek «å finne de skyldige». Historikere er ikke svært flinke i denne lek. (Åjo, når det gjelder Quisling, så!) «Historiens dom», hva det nu måtte bety (Spør Justisdepartementet, som påberoper seg den for ikke å rette på begått urett!) er sjelden historikernes dom.»

*

Vi skal fortsette omtalen av anti-Hewins-bokens andre avsnitt i etterfølgende numre, og skal i neste nummer da se litt på Skodvins bidrag til den historikernes dom som altså sjelden faller sammen med historiens. Når det gjelder Ristes avsnitt om Norge i eksil, så er det forøvrig langt mindre korrekt enn det vi her har omtalt, så det er grunn til å ofre en egen artikkel på det.

Krigsavgjørende forræderi -

(Forts. fra side 5.)

angrepet. På hver side blir 1000 panservogner satt inn i slaget. På sydfronten hvor 2 tyske arméer angrep, var frontavsnittet 80 km bredt. Omkring 12. juli raser krigshistoriens største stridsvognslag ved Kursk. Over 1500 panservogner av alle størrelser, storm-artilleri og motoriserte avdelinger deltar i slaget. Russiske panservogner av typen T 34 og de tunge SU-typerne med kanoner med kaliber 12,2 og 15,2 cm kjempet mot tyskernes elitepanserdivisjoner i dette småkuperte landskapet omkring Prochorovka.

Tyskerne satte inn sine panservogner av typen «Tiger Ferdinand» og «Panther», men makter ikke å avgjøre slaget til sin fordel. Generaloberst Hoth leder den tyske 4. panserarmé. Russerne har overalt det riktige svaret på tyskernes sjakktrekk under kampen.

I OKW arbeider man febrilsk for å bringe slaget til en heldig avslutning. Men alle sjakktrekk er forgjeves. Den 13. juli beordrer Hitler feltmarskalkene von Manstein og von Kluge til møte i Wolfschanze. Man diskuterer slaget ved Kursk. Von Manstein og von Kluge mistenker hverandre gjensidig for å ha en forræder i staben.

For man vet at det er forræderi med i spillet. Man har snapept opp meldinger, men vet ikke hvorfra de kommer.

Man blir enige om nye planer og trekk, og disse blir sendt de respektive staber straks de er utarbeidet. Men WERTHER er like snar i vendingen. Han holder LUCY løpende underrettet om situasjonen i Wolfschanze.

WERTHER forråder hele Kursk-offensiven fra A til Å. Intet kommer overraskende på russerne. De er hele tiden å jour med tyskernes planer og hensikter.

Den russiske generaløyntant Rotmistrov har gitt en fremragende skildring av panserslaget ved Kursk, sett fra russisk side. Meget objektiv og uten antipatier av noe slag. Skildringen kan man lese i standardverket «Føderlandets store krig», utgitt av russerne og oversatt til tysk.

17. juli 1943 ga Hitler ordre om å innstille operasjon Zitadelle og å trekke styrkene tilbake til utgangstillingene av 4. juli. Og 18. juli var panseravdelingene tilbake i de stillinger de hadde startet fra om morgenen den 5. juli kl. 03.30.

Operasjon Zitadelle var tapt allerede før den startet.

Ved forræderi utført av offiserer fra Hitlers aller nærmeste omgivelser.

Som en kuriositet kan fortelles at Nikita Krustsjov deltok i dette slaget som «krigsråd» med rang av generaløyntant i hærgruppen «Voroneschfront».

(Fortsettes.)

Sovjetsoldat -

(Forts. fra side 4)

nærmeste kamerater og tross de var muhammedanere ventet de fornøyd på sin del av det utsøkte traktement. Dermed fortæres hele håndledet også med like god appetitt. Det besynderligste var at den sårede turkmener som fikk sin hånd forbundet ikke protesterte det minste over den grusomme tragedie som utspiltes for hans øyne. Han ble sittende like uanfektet mens hans landsmenn nød hans hånd i små avskårne biter. Ansiktene på disse sentralasiatiske folk var fulle av rynker og de så greselige ut. Jeg kunne ikke la være å tenke på Dsjengis Khans mongolske horder. «Men, kamerat Abdullah, hvordan kan du virkelig spise Muhammeds fingre?» utbrøt jeg. Han vendte seg forbauset mot meg og bemerket: «Hvorfor ikke? Muhammed er min beste venn og jeg spiser en del av hans legeme fordi jeg er glad i ham.» Straks forklarte de to andre turkmenere og menneskeetere, Ibrahim og Mustafa, at det forekom at folk i det turkestanske område spiste menneskekjøtt. Det ble til og med regnet som en ære for en turkmen å spise menneskekjøtt av sine nærmeste eller av sin beste venn. Og mens vi andre iakttok dette måltid med forbauselse, nød disse turkmenere som jo var muhammedanere menneskekjøtt uten å bli kvalme av det.

KRISTNE VENNER

Har du lyst til å treffe gamle venner i et åpent miljø? — *Kristne Venner* møtes den første fredag hver måned i Collettsgate 43. Etter en tale er det bevertning og anledning til selskapeleg samvær.

Møtetid kl. 19.30.

DAGLIG FRISKE BLOMSTER

Blomsterforretning
SYNNØVE LIE

Kranser til alle priser
Frognerveien 30, Oslo
Tlf. 44 22 30

FELIX STEINER DØD

De norske frontkjemperes kommandør i Divisjon Wiking, Obergruppenführer und General der Waffen-SS Felix Steiner er plutselig avgått ved døden like før han fylte 70 år. Han tok del i første verdenskrig som frontoffiser, ble såret og vendte tilbake fra krigen som premierløytnant. Til sitt 33. år virket han så i Reichswehr og overtok så ved gjeninnførelsen av alminnelig verneplikt i Tyskland kommando over III Btj. i 1. SS-Regiment. Et år senere førte han selv Regiment «Deutschland» i Polenfelttoget i vest. I slutten av 1940 fikk han i oppdrag å nypopstille Divisjon «Wiking» og førte denne divisjon under utallige kamper i øst. Som kommanderende general for III. Germanisches SS-Panzerkorps og øverstbefalende for 11. Panzerarmee deltok han så i krigen til dens siste dag. Steiner var en fremragende dyktig og tapper offiser og han innehadde da også ridderkorset med ekeløv og sverd. Etter krigen har han viet seg den oppgave å renske Waffen-SS for de bakvaskelser disse eliteavdelinger har vært utsatt for. Han har utgitt flere bøker, bl. a. «Armee der Geächteten». Norske frontkjemper som har hatt Steiner som militær sjef vil med vemod høre om hans bortgang.

DET DEMOKRATISKE VEST-TYSKLAND

har hatt den store skjelven igjen. En sigarfabrikk i Karlsruhe hadde nemlig ervervet seg retten for Tyskland til en serie mavebind for sigarer som et hollandsk firma hadde fremstilt. Mavebindserien ble kalt «Store menn og tyranner» og viste bl. a. Napoleon, Nasser, Tito, Lenin, Mussolini og — akk

o ve! — selveste Adolf Hitler. Så ble det oppstyr. Påtalemyndigheten i Karlsruhe troppet straks opp og innledet straffeforfølgning mot fabrikkens «gjenopplivelse av nasjonalsosialismen». Og firmaet droppet naturligvis straks Adolf!

*

DET AMERIKANSKE ROV

DEUTSCHE WOCHENZEITUNG forteller at «Office of Alien Property», som har sortert under det amerikanske utenriksdepartement, blir oppløst fra 1. juli av. Det betyr vel da at rovet av privateiendom tilhørende tyskere og — fantastisk nok også venner av Tyskland fra dengang! — er gjort permanent. Blant de skadelidende er som man vil vite endel nordmenn. Ellers forvaltet kontoret ifølge avisen bl. a. av tysk eiendom tre middelstore skip, et ølbryggeri i Massachusetts, et meieri på Hawaii, et filmselskap til en anleggsverdi av 150 millioner dollars, samt tyske patenter, forfatterrettigheter og varemerker. Inntil for nylig inkasserte kontoret honorar for hver solgte Lili-Marlen-plate. Hitlers «Mein Kampf» ble utgitt påny av et amerikansk forlag, men det måtte betale forfatterhonorar til kontoret. Til de røvede skatter hører også et verdifullt Rembrandt-maleri og ubetalelige stenarbeider og utskjæringer.

*

AMERIKANSKE KRIGSFORBRYTELSE

USA satte seg som kjent til doms over tyskere som de påstod hadde begått krigsforbrytelser. Nu beskyldes de selv for det samme tyve år etterpå. Det nordvietnamsiske utenriksdepartement har sendt ut en dokumentasjon, hvor det på 39 tekstsider utfyllt med forferdelige fotografier blir hevdet at luftstridskrefter fra USA bare i tidsrummet inntil 11. juli 1965 bombarderte eller beskjøt med mordvåpen 30 sykehus i Nordvietnam. Ved gjentatte bombarderinger av spedalskyskesentret i Quynh

FRIHUG

Nr. 5—6 av bladet FRIHUG er blitt forsinket og kan først ventes sist i juni på grunn av tekniske vanskeligheter.

ble alle 160 bygninger ødelagt, 139 spedalske ble drept og ytterligere 80 såret, mens de overlevende 2000 syke mistet sitt oppholdssted og alle muligheter for behandling. Dokumentasjonen beretter videre om andre sykehus som er blitt bombet med angivelse av datum og antall myrdede. Videre er barnehaver, skoler, katolske kirker og pagoder rammet. Angivelig er mere enn 100 skoler i Nordvietnam bombardert og ødelagt. Så nå blir det vel en ny Nürnbergdomstol? Hvis ikke USA blir seierherre denne gang også og dermed ikke kan ha begått forbrytelser.

Arkitekt

HUSTAD

Bærumsvn. 5 — Ø. Ullern
Telefon 55 61 29 — Oslo

TANNLEGE MAAMOEN

Hansteensgt. 2
Tlf. 44 43 33

Tannlege

MARTIN KJELDÅS

Hansteensgt. 2
Tlf. 44 75 54

Vask, maling,
tapetsering,
mønstermaling

RIMELIG

1. KLASSES FAGMANN

— Telefon 26 55 30 —

ANNELISE PAROW

TANNINNSETNING

Trondheim

FOLK og LAND

Kierschowsgt. 5, Oslo 4
Telefon 37 76 96
Boks 3214 - Sagene

Ekspedisjonstid: Tirsdag til fredag fra kl. 10 til kl. 15. Mandag og lørdag holdes kontorene stengt.

Redaktør Melsom kan bare påregnes truffet etter forutgående avtale.

Abonnementspriser:

Kr. 40,— pr. år, kr. 20,— pr. halvår i Skandinavia
Utlandet kr. 25,— pr. halvår. I nøytralt omslag innenlands: Kr. 50,— pr. år, kr. 25,— pr. halvår.

Løssalg kr. 1,—.

Bruk postgiro nr: 16 450.

Utgiver A/S Folk og Land

Viking Boktrykkeri